

»Øst og Vest: En dialog mellem storslåede kulturer«

Af Helga Zepp-LaRouche

Tale ved Schiller Institutets konference i New York City, 14. april, 2017, »Samarbejde mellem USA og Kina om Bælt & Vej-initiativet, og samstemmende ideer i kinesisk og vestlig filosofi«.

<https://www.youtube.com/watch?v=rBS1ANzgbrU>

Introduktion ved konferencier Dennis Speed:

Denne konference har sin oprindelse i en konversation, der fandt sted mellem to af talerne i anledning af en tidligere konference, vi havde. Der kom et begejstret forslag om, at der burde være en konference, som ville tage spørgsmålet om Bælt & Vej op, men som også burde indlede en proces med en mere dybtgående dialog. Ikke blot om spørgsmålene om Øst versus Vest eller sådan noget, eller Øst og Vest eller sammenhænge; men den tråd, som er fælles for menneskeheden, som faktisk var det, der karakteriserede det, som forslaget om den Nye Silkevej skabte, og som den gamle Silkevej, der var Kinas stolthed, eksemplificerede. Der er mange måder at sige dette på, men i løbet af de seneste tre årtier har Helga LaRouche fastslået den pointe igen og igen, at menneskehedens primære problem er, at den ikke er blevet voksen. Men det betyder ikke, at der ikke på visse tidspunkter har eksisteret fuldvoksne i menneskeheden, og at der

ikke har været mennesker, der eksemplificerede kreativitet. Vi ønskede at benytte anledningen i dag til at få en række fremlæggelser og dernæst diskussion, for at give jer en idé om nogle af disse områder. Vi vil først høre Helga, og dernæst kommer dr. Patrick Ho. Så vil vi tage nogle spørgsmål, og dernæst vil vi fortsætte med vore næste to talere.

Mange af jer var her i går, men for de af jer, der ikke var, vil jeg gerne introducere stifter og forkvinde for Schiller Institutet, Helga Zepp-LaRouche.

Helga Zepp-LaRouche: Kære venner af klassisk musik og klassisk kultur og Schiller Institutet: Lige fra begyndelsen havde Schiller Institutet den idé, at vi måtte have en retfærdig, ny økonomisk verdensorden; men at det aldrig ville fungere, hvis det ikke blev forbundet med en renaissance af klassisk kultur. Det, jeg vil tale om, det emne, som jeg vil tale om, er ideen om den højeste men-

neskehed, det fælles filosofiske grundlag for vestlig og asiatisk kultur, og I vil forstå, hvad jeg mener.

Præsident Xi Jinpings håbefulde vision for det, han altid kalder et fællesskab for menneskeheden fælles fremtid, som han konceptualiserede sammen med den Nye Silkevejs »win-win«-samarbejde, er på det seneste blevet vedtaget som en resolution i FN's Sikkerhedsråd. Hvilket betyder, at det nu er officielt – selv om det under alle omstændigheder var officielt i forvejen – det er nu et overordnet princip, der binder alle nationer i verden gennem dette højere perspektiv. Med dette koncept er, for første gang, et strategisk initiativ, som kan erstatte den krigsskabende geopolitik med idealet om en forenet menneskehed, sat på dagordenen. I de tre et halvt år, der er gået, siden Xi Jinping i september i Kasakhstan foreslog denne politik, er denne idé blevet udbredt og har inspireret flere og flere nationer. I særdeleshed blandt de mindre udviklede nationer har den promoveret en tidligere totalt manglende optimisme med hensyn til, at fattigdom kan overvindes i den nærmeste fremtid; og at der kan skabes humane levevilkår for alle mennesker på denne planet. Utallige mennesker fra forskellige nationer og kulturer erkender, at vi står ved begyndelsen af en ny epoke i universalhistorien.

Men hvordan kan det være, at så mange regeringer og statsoverhoveder og politikere og frisindede mennesker øjeblikkeligt erkender det enorme potentiale, der er inkarneret i det, for at definere menneskeheden fælles mål med fremtiden som udgangspunkt; alt imens andre udtaler, at der må være skjulte motiver bag Bælt & Vej-initiativet? At Kina har skumle motiver og ønsker at erstatte én imperialisme med en anden, denne gang kinesisk? Hvordan er det muligt, at den samme, faktuelle ting – nemlig, at et konkret koncept om udvikling for hele menneskeheden er ved at blive virkeliggjort, for blot at blive fortolket på så fuldstændig forskellige måder? Disse modstridende anskuelser har selvfølgelig noget med de forskellige aksiomer i tankegang, ud fra hvilke dette spørgsmål gribes an, at gøre.

Den tidligere udgiver af *London Times*, og ét af de førende talerør for Det britiske Imperium, Lord Rees-Mogg, kritiserede engang Samuel Huntingtons teser om, at der uundgåeligt vil komme et civilisations-sammenstød mellem kristendom, islam, hinduisme og konfucianisme og så de nye værdier i New Ages neolibérale samfund og modernitet.

Post-kristne værdier

I sin nylige, årlige pressekonference kom den russiske udenrigsminister Sergei Lavrov med en lignende pointe med hensyn til det frie Vestens værdier, som det uophørligt forsøger at påtvinge alle ikke-vestlige lande. »Dette er sandsynligvis ikke de værdier, der blev antaget af nutidens bedstefædre – europæere –«, sagde Lavrov; »men noget nyt og moderniseret. Hvor alt er tilladt, ville jeg sige. De er radikalt og fundamentalt i modsætning til de værdier, der er videreført fra generation til generation i

Folkerepublikken Kinas præsident Xi Jinping taler for FN's Generalforsamling, 28. september, 2015.

århundreder i vort land; som vi ønsker at værdsætte og videregive til vore børn og børnebørn. Når vi udkæmper udenrigspolitiske kampe, står vi og mange andre over for et krav om, at vi skal acceptere disse nye, postkristne, vestlige værdier; inklusive eftergivenhed, og at en liberal tilgang til det enkelte individs liv er almenyldig. Jeg mener, dette er uanstændigt på et menneskeligt plan; men med hensyn til professionelle diplomater er det en kolossal fejltagelse og en totalt uacceptabel overvurdering af jeres indflydelse på internationale relationer«, sagde Lavrov.

Det er selvindlysende, at en overvindelse af geopolitik og begrebet om en unipolær verden, og ligeledes indførelse af vestlige værdier, må erstattes med en reel dialog mellem kulturer. Men hvordan kan en virkelig forståelse mellem filosofier og former for kunst fra fuldstændig forskellige kulturer, der er adskilt fra hinanden af forskellige sprog, traditioner og sæder, finde sted? Har man ikke behov for et nyt *lingua franca* eller popsange på engelsk, hindi, arabisk eller kinesisk, for at kunne forstå hinanden? Eller findes der noget mere dybtgående eller universelt, der tilhører alle kulturer? Og som ikke på mindste måde begår overgreb mod deres unikke manifestationsform, som anbringer dem i en position for en ægte udveksling og gør gensidig berigelse mulig? En form for kulturel »win-win«-harmonif?

Der eksisterer megen forvirring omkring dette spørgsmål, fordi karakteriseringen af fremmede kulturer ofte ikke fremtræder i et positivt lys; eller i det mindste i et objektive lys. Kolonimagternes historiske og kulturelle eksperter var altid forsvarere for retten til fortolkning, ikke blot af deres egen, men også af fremmede kulturhistorier. Som resultat ved mange europæere og amerikanere meget lidt om det bedste i asiatiske kulturer; alt imens asiater ofte kun lærer den britiske fortolkning af europæisk historie at kende. I den europæiske intellektuelle historie for de seneste 2,5 årtusinder har to fundamentalt modsatte retninger været i konflikt med hinanden, som man kunne beskrive som kampen mellem det oligarkiske system og det republikanske system for det almene vel. Menneskeopfattelsen i det førstnævnte system (det oligarkiske), som associeres med Sparta og Lykurgos' på-

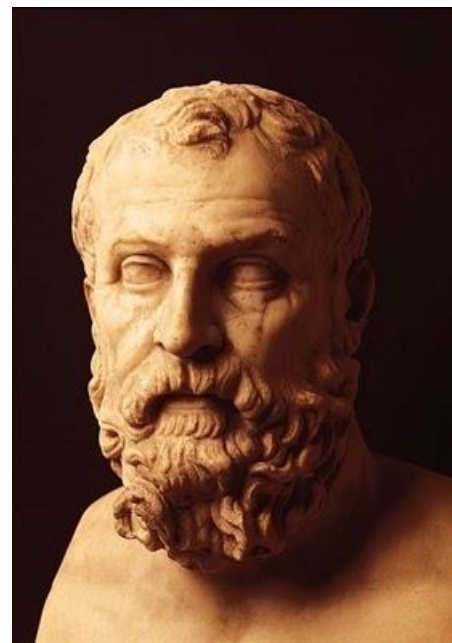
stand om, at alle privilegier er for den herskende elite; og den nægter de brede masser retten til mental og materiel udvikling. Som sådan bliver de ved med at være under-sætter, der er nemme at herske over. Den anden menneskeopfattelse anser, at alle mennesker er i stand til en potentiel uendelig fuldkommengørelse; og den ser det som statens pligt, på bedst mulig måde at fremme sine borgers kreative evner. De væsentligste af de forskellige vesterlandske versioner af den oligarkiske model baserede sig på en mere eller mindre mekanistisk opfattelse af verden, i traditionen efter Aristoteles, og som ikke gør reelt, kvalitativt fremskridt muligt. Den progressive model, der retter sig mod det almene vel, er baseret på den vise Solon af Athen, som så menneskeheden som dens progressive fremadgåen, men især hos Platon: tænkere i hans tradition opfattede mennesker som værende i besiddelse af skabende fornuft; uophørligt i stand til at formulere fyldestgørende hypoteser om universets lov-mæssigheder, som potentielt leder til ubegrænset, stadigt dybere viden, så vel som også udvikling af menneskeheden. Med det første system fremkom naturligvis forskellige variationer og neuroser; såsom den manikæiske ideologi med ideen om, at godt og ondt altid vil eksistere side om side, eller det før-kristne begreb om Gaia, med et cyklisk udviklingsbegreb. Disse former har overlevet ind i nutiden, i den moderne Gaia-kult og de Grønne¹.

To modstridende vestlige traditioner

Men sluttelig, så er alle manifestationsformer af det førstnævnte system – empirisme, positivisme, skolasticisme, den deduktive og induktive metode, den franske og engelske oplysningstid – f.eks. Locke, Hobbes eller Newton og frem til Frankfurtskolens kritiske metode, eller den nutidige dekonstruktivisme; de er alle variationer af Aristoteles' tradition. Fælles for dem alle er, at den afgørende kilde til viden er erfaring gennem sanserne (de fysiske). Mennesket er af natur ondt og må kontrolleres af undertrykkende regeringsformer. Og sluttelig, så er verden et lukket, begrænset system.

I modsætning hertil er traditionen, der trækker på Platon – inklusive sådanne forskellige tænkere som Augustin, Bonaventura, Nicolaus af Cusa, Johannes Kepler, Gottfried Leibniz, Gottfried Ephraim Lessing, Friedrich Schiller, brødrene Humboldt, men også Albert Einstein, Vladimir Vernadskij og Krafft Ehrlicke, for blot at nævne et par fremtrædende tænkere – disse tænkere har en fundamental optimisme til fælles, omkring menneskets rolle i universet; at menneskelig, intellektuel kreativitet i sig selv er en kraft i det fysiske univers' fortsatte udvikling; og at der er en forbindelse mellem den harmoniske udvikling af alle intellektuelle og spirituelle evner hos mennesket og den positive udvikling af statens almene velfærd, og så lovene for Kosmos. Praktisk talt alle fremskridt med hensyn til viden inden for naturvidenskaberne, eller med hensyn til stor, klassisk kunst og europæisk civilisation, skyldes udelukkende denne tradition efter Platon.

De skyldes menneskets evne til *ikke at være afhængig* af de tilfældige, ydre påvirkninger, men, gennem sin fornuftsevne, med videnskabelig præcision at fastslå, hvor det næste, højere, kvalitative gennembrud for udvidelse af viden, må finde sted.

Solon fra Athen.

Det er let at vise, at standpunktet hos de kritikere, der bestrider Kinas politik for den Nye Silkevej med, at den har skjulte motiver, blot er en projicering af deres egne, geopolitiske motiver over på Kina. De tænker ligesom den berømte kammertjener, som Hegel beskriver i sin '*Åndens fænomenologi*', og som kun kunne forestille sig det verdenshistoriske individ i sit undertøj, eftersom han dagligt skulle hjælpe ham med at klæde ham af og på. De er fængslet i de nye værdier, som Rees-Mogg taler om, eller de post-kristne værdier for Rusland, som Ljurov viser. De kan simpelt hen ikke forstå, at der findes mennesker, og endda regeringer, der ikke alene er fuldstændig helliget deres egen befolknings velfærd, men også er for harmonisk udvikling af hele menneskeheden. De hader den moralske påberåbelse, der fremkommer af denne mentalitet, eftersom det stiller spørgsmål ved deres angivelige ret til princippet, »alt er tilladt«.

På den anden side, så er det langt lettere at opnå gensidig forståelse, når man vender sig mod den optimistiske traditions filosoffer og digtere. For så finder man en slående lighed blandt disse tænkere; og de kommer fra fuldstændig forskellige kulturelle kredse. Ikke desto mindre, så kommer de frem til de samme indsigter omkring menneskets natur og meningen med eksistensen. Det mest lovende eksempel på denne overensstemmelse findes i de filosofiske og æstetiske principper hos Konfucius (Konfutse), hvis indflydelse har indvirket på mange dele af Asien langt ud over selve Kina i de seneste 2500 år, og så de filosofiske og æstetiske principper hos den store tyske frihedens poet, Friedrich Schiller; hvor begge dedikerede deres livsværk til menneskeheden forældning. En væsentlig lighed findes også i mange aspekter hos andre tænkere, såsom Mencius (Meng Zi), Nicolaus Cusanus (Nikolaus von Kues), Gottfried Leibniz og Wilhelm von Humboldt.

Fælles for alle disse store tænkere var den utrættelige kamp med spørgsmålet om, hvordan samlivet mennesker imellem kan formes på en sådan måde, at den iboende, skabende evne kan udfolde sig på den bedste måde og

¹ Hermed menes primært miljøforkæmpere på bekostning af mennesker og diverse 'grønne', politiske partier, -red.)

Fra venstre: Konfucius, Schiller, Cusanus.

bringes i overensstemmelse med verdensordenen således, at naturlig lovs ret til lykke kan opnås af alle i samfundet.

For Konfucius er mennesket af natur godt. Alt, hvad der er dårligt, kommer af mangel på udvikling. Mennesket har frihed og moralsk forpligtelse til at forbedre sig selv gennem en personlig viljeshandling. Alt afhænger af denne indre kraft, idet et ydre onde på ingen måde altid er et onde; men derimod er en prøve for karakteren, gennem hvilken den vil kunne fremstå styrket og med renere principper. Schiller udviklede de samme tanker med sit begreb om det sublime, det ophøjede – en tilstand i sindet, som man kan opnå, når ens identitet er bundet til universelle ideer, der går hinsides ens begrænsede, fysiske eksistens; der som udbytte skaber ikke den fysiske, men, hvad der er bedre, en moralsk vished. Schiller understregede også den fri vilje. »Alle andre ting skal; mennesket er det væsen, der vil«, sagde Schiller i sine skrifter om det ophøjede. »Det moralsk uddannede menneske, og kun dette, er fuldstændig frit. Kun den person, der har en skøn karakter, som finder glæde i at udøve retfærdighed, velfærd, beskedenhed, standhaftighed og hengivenhed, og som ikke mister disse egenskaber, selv ikke, hvis de rammes af en række store ulykker, er ophøjet.«

Æstetisk opdragelse

Hos Konfucius opnås uddannelsen, eller opdragelsen, af den personlige karakter, ud over litterære studier, gennem de seks, frie kunstarter: at lære ritualerne, musik, bueskydning, vognkørsel, ridning og matematik. For ham spiller poesi og musik de vigtigste roller, da de udvider forestillingsevnen og evnen til begrebsdannelse. Schiller skriver om dette i sin kritik af Bergers digte. Han siger: »I en tid, hvor vore intellektuelle evner er blevet kompartmentaliseret og deres virksomhed spredt, som en nødvendig følge af vor videns udvidede rækkevidde og professionernes specialisering, er poesi praktisk talt enestående i sin evne til at genforene sjælens sønderlåede kræfter; til at sætte hjerte og hjerne, handling og forstandsevne, fornuft og forestillingsevne i en harmonisk

alliance; Ja, faktisk, til at genoprette det hele menneske i os.«

I henhold til *Lun Yu*, eller *Analekter*, fra Richard Wilhelms oversættelse til tysk, fokuserede Konfucius sine elever på følgende måde: »Mine unge venner! Hvorfor beskæftiger I jer ikke med poesi? Shīgē [詩歌; klassisk poesi]: Poesi er åndsbeslægtet med stimulering af forestillingsevnen. Hun lader os anskue livet i et kontemplativt spejl og renser således vore følelser. Hun vækker socialt ædelmod; hun vækker vrede mod uretfærdighed og svig. Hun muliggør fremkomsten i familier og i staten af hensigter om moralske handlinger og udvider i øvrigt vor viden om hele den organiske verden; nemlig, navnene på fugle, dyr, planter og træer.« På lignende vis anbefalede Konfucius i *Lun Yu*, at »Den, der ønsker at blive en lærd person, bør læse poesi for i sig at udvikle en sjæl, der er rettet mod sandhed og skønhed. Læs dernæst de Moralske Love for at forblive på den sande vej, og lær dernæst musik for på harmonisk vis at tilføre dig selv sjæl.«

Der findes en dyb, indre forbindelse mellem Konfucius' højeste idé om den intellektuelle, moralske og æstetisk uddannede person, *Chun-tzu*, og Schillers begreb om den skønne sjæl. I *Ynde og Værdighed* skriver Schiller: »Vi kalder det en skøn sjæl, når den moralske følelse har forsikret sig om alle en persons følelser, sluttelig i en grad, hvor personen kan overlade styrelse gennem viljen til styrelse gennem følelserne, og aldrig være i fare for at være i modstrid med beslutninger fra personens selv. Hos den skønne sjæl er individuelle handlinger således ikke i sig selv moralske; men det er snarere hele karakteren. Og desuden er, hos en sådan skøn sjæl, sanselighed og fornuft, pligt og tilbøjelighed, i harmoni; og ynde er dens åbenbaring.« Hos Konfucius lyder det: »Denne person kan følge sit hjertes ønsker uden at komme ud af proportion.«

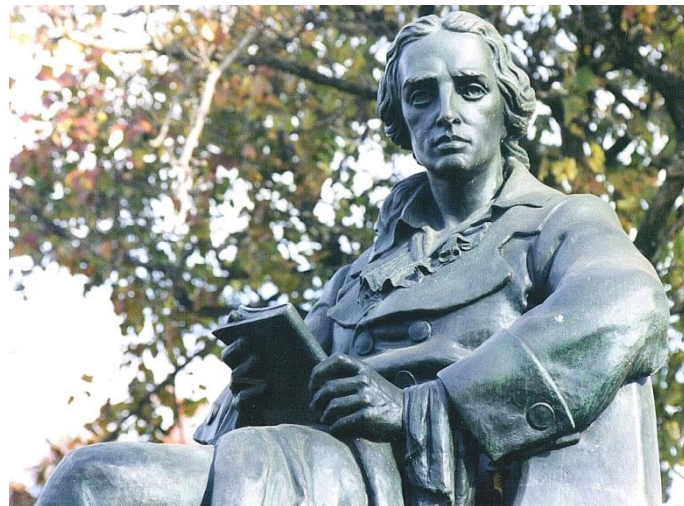
Hos Konfucius var denne udvikling af individet frem til det højeste ideal for den intellektuelle, moralske og æstetisk opdragede person, en *Chun-tzu*, den ædle person,

forudsætningen for en velstruktureret stat. »Når personligheden er veluddannet, kun da er hjemmet administreret. Når hjemmet er administreret, så kan staten ordnes. Når staten er ordnet, kun da kan vi have verdensfred. Når menneskeheden først er i orden, vi således også Himmel og Jord og hele naturens procession komme i orden. Alle forstyrrelser af naturens forløb er blot resultatet af uorden blandt mennesker og den fejlagtige udvikling af regentens karakter.« På nøjagtig samme måde drog Schiller den konklusion af den fejlslagne Franske Revolution, forårsaget af jakobinernes terror; at et stort historisk øjeblik havde fundet et småligt folk, hvor det objektive potentiale for forandring eksisterede, men den subjektive, moralske forudsætning manglede. »Fra nu af«, sagde Schiller, »kan enhver forbedring inden for politik kun finde sted gennem forædling af individet«. Også for Schiller er dette forudsætningen for statens velfærd. I det fjerde æstetiske brev siger han: »Ethvert individuelt menneske, kan man sige, bærer ved forudbestemmelse et rent ideelt menneske i sig – der er i overensstemmelse med dem, hvis ubestikkelige enhed, i alle hans omskifteligheder, er hans eksistens' store opgave. Dette rene menneske, der mere eller mindre tydeligt kan erkendes i hvert individ, repræsenteres af staten.« Og Schiller tilføjer: »Denne overensstemmelse bør ikke fremkaldes derved, at staten undertrykker individet, men ved, at individet bliver til staten. Og at mennesket med tiden forædler sig selv til det ideale menneske.«

Fremtiden i nutiden

Det er også tydeligvis ideen om en mere perfekt fremtid, som er retningsgivende for handlinger i nutiden. Denne klare vision angiver også kriterierne for at fremkomme med en kvalificeret prognose for fremtiden. Om dette siger Konfucius: »Vejen til den højeste sandhed fører til en klar erkendelse af fremtiden.« I bogen *Proportion og Middelvejen – Zhong Yong*, taler han om menneskets pligt til at søge sandhed, idet »Den, der søger sandhed, vælger det gode og bliver ved det«. Den højeste sandheds vej gør det muligt for mennesket på forhånd at erkende, om et rige står for at blomstre – så er der favorable tegn; eller om et rige står for at bryde sammen, så er der ildevarslende tegn.

Nicolaus Cusanus, der grundlagde moderne naturvidenskab med sin nye, videnskabelige metode for tænkning, på niveauet for modsætningernes sammenfald, *Coincidentia oppositorum* – det 15. århundredes »win-win« tænkemåde – var også opfinderen af nøjagtig opmåling, og han skabte det afgørende skridt i formulering af nationalstatens repræsentative system – er, før Schiller, den filosof, der havde det største slægtskab med Konfucius. Han havde den samme idé om, at den vise kan erkende fremtiden på baggrund af en kort gentagelse af den overordnede udvikling af universet på hans tid, gennem en forudviden i sit intellekt om det, han søger. Uden forudviden ved man hverken, hvad det rette spørgsmål at stille er, eller om det, man fandt, virkelig var det, man søgte. Ligeledes for Schiller; det indre-uddannede ideal om en bedre fremtid, hvor mennesket påvirker virkeligheden på den måde, at det retter sig mod det gode. I det »Niende

En statue af Friedrich Schiller på Belle Isle, Detroit, Michigan, USA.

Æstetiske Brev« stiller han krav om, at denne ide først må være helt uddannet i hjertet, før det rent faktisk kan konfrontere virkelighedens tvivlsomme samfund. Han siger, »Lev med århundredet, men være ikke dets skabning. Giv de samtidige det, de behøver, ikke det, de lovpriser.« Hermed stiller Schiller krav om den samme, indre, moralske uafhængighed som Konfucius, hvilket kun kan opnås med en fuldkommen menneskelig opdragelse, eller uddannelse, af karakteren.

I sådanne spørgsmål er hensigten ikke blot at virkeliggøre det højeste ideal i sig selv, men aktivt bidrage til samfundets forbedring. På samme måde vindes sandviden ikke gennem blot og bar eftertænkning iagttagelse, men gennem aktiv forandring af samfundet. I sin bog *Den Store Lære – Dà Xué* siger Konfucius, »Den højeste viden er, at det indvirker på virkeligheden. Kun, når den går i kontakt med virkeligheden, har denne nået sit højdepunkt. Så bliver ideer sande. Når ideerne er sande, kun da er bevidstheden retfærdig. Kun, når bevidstheden er retfærdig, er personen opdraget. Kun, hvis personen er opdraget, er hjemmet reguleret af lov og staten regeret, og der er fred i verden.«

Hos Nicolaus Cusanus udtrykkes den samme idé på denne måde: »Kun, når alle mikrokosmosser udvikler sig på bedst mulig måde, kan der blive harmoni i makrokosmos. Samtidig er denne udvikling ikke statisk, idet den yderligere opdragelse af én, ligesom et yderligere kontrapunkt, påvirker udviklingen af den anden og fører til en harmonisk udvikling af helheden.« En sådan tankegang i Cusanus' tradition, selv om det er på en konfuciansk måde, fremkommer i den kinesiske udenrigsminister Wang Yis ord, når han siger, »Bælt & Vej-initiativet er ikke en kinesisk soloopvisning, men en symfoni, der opføres af alle nationer«.

I sine senere år beskæftigede Schiller sig med spørgsmålet om, hvordan løsningen af indre konflikter, både i det enkelte individ, såvel som i samfundet, kunne skildres i digte, hvorved »ønskernes frivillige forening med loven, den moralske værdigheds tinde med en mere forfinet natur, er intet mindre end ideen om skønhed, der anvendes i den virkelige verden«. Her beskriver han den idé, at virkeligheden, med Percy Shelleys ord, bør stræbe

Musikere opfører traditionelle kinesiske sange for strengeinstrumenterne ehru og guzheng.

efter, at »digterne er de ikke-anerkendte lovgivere i verden«.

Menneskehedens forestående, modne alderstrin

Hvorfor skulle det ikke være tænkeligt, at menneskeheden bliver voksen? Hvor vi ophører med at angribe hinanden som uopdragne, fireårige børn? Eller, for at sige det på en anden måde, at standse menneskehedens udvikling hen imod meningsløse, geopolitiske konflikter? Hvorfor skulle det ikke være inden for vores umiddelbare rækkevidde at fjerne fattigdom fra denne verden? At give alle børn mulighed for at få en generel uddannelse, hvor man gør skabelsen af den skønne sjæl til målet for uddannelse, som Wilhelm von Humboldt gjorde, men også Konfucius? Det mest afgørende spørgsmål for Konfucius og Schiller var at opdrage til kærlighed til menneskeheden, hvilket Konfucius satte højere end selve livet, vigtigere end ild og vand; og som Schiller kaldte »det skønneste fænomen i den af sjæl fyldte skabelse; den omnipotente magnet i den spirituelle verden, kilde til hengivenhed, og den mest ophøjede dyd, hvor mennesket bliver rigere med alle de ting, han elsker«. For Konfucius var kærlighed til menneskeheden den højeste moralske dyd; som gør alle andre etiske værdier mulige, som i *Lun Yu [Analekterne]*, hvor Konfucius siger, »Alle menneskets gerninger må være indlejret i den [højeste moralske dyd]; i modsat fald er de værdiløse«.

Det følger heraf, at mennesket må have medfølelse med den anden. For Lessing var det mest medfølelses menneske også det bedste, »idet han er rede til at handle på grundlag af alle en borgers dyder og viser alle former for gavmildhed«. Det siges, at Konfucius aldrig spiste sig mæt, når han spiste ved siden af et sørgende menneske, da han ikke ønskede at nyde sit måltid, når en anden led. På samme måde understreger Konfucius, i *Lun Yu*, hvor vigtigt der er for en stat uophørligt at kultivere kærlighed til menneskeheden i sine borgere. Ellers er den dømt til undergang. Konfucius sagde, »At føre et folk, der mangler opdragelse, ind i krig, er at garantere deres undergang.« Analogien med nutiden er indlysende og kræver ingen kommentar.

Både Konfucius og Schiller var fortalere for individets og samfundets kultivering gennem æstetisk opdragelse, hvorved kunst – der selv må opnå den højeste standard – spiller den vigtigste rolle. Af digtere, så vel som af kunstnere generelt, krævede Schiller, at de hævdede sig selv op »til den største moralske og æstetiske højde, før de praktiserer deres kunst. Opgaven med at forædle denne personlighed til den højeste grad, med at forfinde den til den reneste, meste strålende menneskelighed, er den første og vigtigste beskæftigelse, kunstneren må udføre, før han begiver sig ud på at bevæge sit publikum. Hans digte kan ikke have større værdi end den, at de er et fuldkomment aftryk af et virkelig fuldkomment sinds virkelig interessante udtryk«.

I sit digt »Kunstnerne« giver Schiller kunstnerne svaret for civilisationen. »I dine hænder er menneskeværdet lagt; dets vogter vær. Med dig det synker; med dig det løftes op.« Den samme tanke findes hos Konfucius, især med hensyn til musik. Han siger: »Musik stiger op fra hjertet. Når følelserne røres, udtrykkes de i lyd. Og når lyden tager bestemte former, har vi musik. Musikken i et fredeligt og fremgangsrigt land er derfor sagte og glad, og regeringen er ordnet. Musikken i et land i oprør viser utilfredshed og vrede, og regeringen er kaotisk. Musikken i et ødelagt land viser sorg og ihukommelse af fortiden, og menneskene er ulykkelige. Vi ser således, at musik og regering er direkte forbundet med hinanden.« I en meget smuk afhandling om musik skriver Konfucius: »Når sympatier og antipatier ikke kontrolleres korrekt, og vort bevidste sind distraheres af den materielle verden, mister vi vort sande selv og fornuftens princip, og sindets natur ødelægges. Når mennesket konstant udsættes for ting i den materielle verden, der bringer ham i affekt, og ikke kontrollerer sine sympatier og antipatier, så overvældes han af den materielle virkelighed. Han bliver dehumaniseret og materialistisk. Når mennesket bliver dehumaniseret og materialistisk, ødelægges fornuftsprincippet i naturen, og mennesket overvældes af sine egne begær. Af dette fremkommer oprør, u lydighed, snedighed og falskhed, og generel umoral. Så har vi billedet af den stærke, der tyranniserer den svage; flertallet, der forfølger mindretallet; den kloge, der narrer den enfoldige; den fysisk stærke, der satser på vold; de syge og invalide, som der ikke tages vare på; og de aldersstegne og unge lades hjælpeløse og uden omsorg. Dette er kaos.«

Ét universelt princip

Musik er, siger han, således forbundet med principper for menneskelig adfærd. »Således kender dyrene lyd, men de kender ikke toner. Den, der forstår musik, kommer meget tæt på at forstå *li*« – idet *li* vil sige at finde sin sande plads i staten og universet. »Hvis mennesket har mestret både *li* og musik, kalder vi ham dydig, fordi dyd er at beherske fuldbindingen. Virkelig stor musik har princippet om harmoni til fælles med universet. Når mulden er fattig, vokser ting ikke. Når fiskeriet ikke reguleres i henhold til årstiderne, modnes fiskene og skildpadderne ikke. Når klimaet forværres, degenererer dyre- og plantelivet. Når verden er kaotisk, bliver ritualerne og musikken tøjlesløs. Vi finder en form for musik, som er

Kunstnere opfører klassik musik fra Asien, Afrika og Europa. Schiller Institutets koncert, »En musikalsk dialog mellem kulturer«, København, februar, 2017.

bedrøvelig uden beherskelse og glad uden besindighed. Det overlegne menneske forsøger derfor at skabe harmoni i det menneskelige hjerte gennem at genopdage den menneskelige natur og forsøger at fremme musik som midlet til at fuldkommengøre menneskelig kultur. Når en sådan musik er fremherskende og menneskers sind føres mod de rette idealer og forhåbninger, vil vi se fremkomsten af en stor nation. Karakter er ryggraden i vores menneskelige natur, og musik er karakterens blomstring.«

Hvordan kan det være, at en filosof fra Kina, der levede for næsten 2500 år siden, og en tysk digter, der var aktiv for 200 år siden, kan udvise en sådan lighed i tanker og metoder? Schiller kendte naturligvis Konfucius; han dedikerede digtet »Konfucius' talemåder« til ham, som sluttede med sætningerne, »Uophørlig, fremad må du stræbe; aldrig træt, stillestående. Om du fuldkommenhed vil skue, må det udfoldes bredt. Skal verden forme dig? I dybderne må du hæve dig; lad Naturen vise sig for dig. Kun udholdenhed fører til målet; kun fuldbringelse fører til klarhed. Og i afgrunden lever sandheden.«

Det indre slægtsskab mellem Konfucius og Schiller skyldes, at de begge var inspireret af den samme idé om en ophøjet menneskehed, som de begge var fuldt overbevist om, ville kunne opnås i fremtiden, som menneskets sande identitet, på trods af midlertidige tilbageslag. Allerede 100 år tidligere kom Leibniz, der bemærkede, at Kejser Kangxi kom til de samme, matematiske resultater, til den konklusion, at der måtte eksistere et princip, der kunne erkendes universelt; og indså mere generelt, at dette slægtsskab mellem den kinesiske og europæiske kultur eksisterer. Han skrev: »Gennem skæbnens enestående afgørelse, mener jeg, er det således, at menneskeheds højeste civilisation og højeste tekniske civilisation nu findes, i realiteten, ved vort kontinents to yderpunkter.

I Europa og i Kina, der som et Europa i Øst pryder de modsatte ender af Jorden. Måske forfølger det højeste forsyn det mål, hvorved de mest civiliserede og samtidig de mest fjerne folkeslag, rækker deres arme ud; og gradvist leder alt, der findes imellem dem, til et liv fuld af fornuft.«

Desværre lever Europa af i dag ikke op til disse højdepunkter, med vender sig i stedet, med Lavrovs ord, »post-kristne værdier«. I modsætning hertil oplever den konfucianske tradition en stor renæssance i Kina netop nu, under ledelse af præsident Xi Jinping, der har gjort det til et punkt, at Konfucius' lære må undervises på alle samfundsniveauer. Vi kunne, hvis vi ville, vende tilbage til den højeste, europæiske tradition. Vi kunne vende tilbage til Platon, de græske klassikere, den Italienske Renæssance, den tyske klassik. Dette er den europæiske kultur, som er den Nye Silkevejs Nye Paradigme. Hvis den genoplives sammen med en dialog mellem kulturer, kan vi til enhver tid gøre den levende, og med den, en ny renæssance. Hvis alle nationer og alle kulturer atter genopliver deres højeste, kulturelle præstationer og præsenterer sig selv og andre nationer fra deres bedste aspekter, så er det helt sikkert, at en ny renæssance vil komme – som tager udgangspunkt i det bedste fra universalhistorien, men hinsides dette, med entusiasme skaber nye, overensstemmende koncepter for menneskets opnåelse af modenhed. Vi bør huske, at det var Benjamin Franklin, der lod sig inspirere af Konfucius' morallære for at forme det unge Amerika. Så der er absolut basis for denne dialog.

Schiller forudså: »Lad ingen være lige som den anden; lad hver især være lige som det højeste. Hvordan man opnår dette? Lad enhver, i sin egen person, være fuldendt.«